

Stavanger Aftenblad

Metoderapport Skup 2011

Flukten fra Tyrkia

Historien om hvordan sentrale personer i Stavanger kommune bestemte seg for at lover er til for å brytes – med Ola Thunes hjelp.

ONSDAG 21. DESEMBER 2011

LYDIG LOGRING FRA FRP

Sandnes-ordfører Stanley Wirak (Ap) var sjef under budsjett-behandlingen i går. Varamørdfører Pål Morten Borgli (Frp) tok ikke ordet én eneste gang.

SANDNES 2. DEL SIDE 6-7

HERREM LYSTEN PÅ OL-GULL

Mottakelsen verdensmesterne Camilla Herrem, Tonje Nøstvold og Thorir Hergelsson fikk på Sola i går var overveldende. Herrem vil gjerne ha mer.

SPORT 1. DEL SIDE 42-43

Stavanger Aftenblad

UKKE 51 NR 297 - 10. ÅRGANG - LØSSALG KR 25,00 (LEVERT HJEM FRA KR. 0,20)

www.aftenbladet.no

Flukten fra Tyrkia Hjelperen NYHETER 1. DEL side 10-13

– Ordføreren visste alt

► Daværende kommunaldirektør **Bjørn Tungland** hevder at både ordføreren og rådmannen visste at det var betalt ut 500.000 kroner for å få en fosterfamilie smuglet ut av Tyrkia.

► **Leif Johan Sevland** kunne ha stanset aksjonen. Han innrømmer at han visste om den, men sier han aldri ville godtatt penger under bordet.

► Aftenbladet kan i dag avsløre at den hemmelige hjelperen som mottok pengene, var privatetterforskeren **Ola Thune**.

7 1234567890123

KRISEPROSJEKTET I SOLA
Lillebror ute før familien er inne
Huset til gravide Marion Tveiten og familien skulle ha vært ferdig i fjor høst, men er ennå ikke innflyttingsklart.
ØKONOMI 1. DEL SIDE 22

KALPRESENTRENE
Nøktern julehandel
Handelsveksten blir den svakestesiden 2005.
NYHETER 1. DEL SIDE 4-5

FLM
Stort sett en flyktende torsk
«The girl with the dragon tattoo» imponerer ikke vår anmelder.
KULTUR 2. DEL SIDE 42

Flukten fra Tyrkia

Journalister:

Jone Østebø, krimjournalist

Hans Petter Aass, undersøkende avdeling

Tittel på prosjektet:

Flukten fra Tyrkia

Hvor og når publisert:

Stavanger Aftenblad – se egen publiseringsliste

Redaksjon:

Stavanger Aftenblad

Nykirkebakken 2

Postboks 229

4001 Stavanger

Barnevernet, ledende byråkrater og politikere i Stavanger kommune trosset rettsvesenet i Tyrkia, tyrkiske myndigheter og beskjedene fra det norske Utenriksdepartementet. Med et budsjett på en halv million offentlige kroner dro Ola Thune til Tyrkia for å smugle to norsktyrkiske gutter ut av landet på tross av at barna hadde fått utreiseforbud av en tyrkisk domstol. Den tidligere Kripos-toppen fant løsningen på Atatürk flyplass i Istanbul.

Under en rolig kveldsvakt i april i år oppdaget vi et kjent navn på berammingslisten for saker som snart skulle opp i Stavanger tingrett. En 50 år gammel Stavanger-mann var siktet i en tilståelsessak for besittelse av barnepornografi og for å ha lurt en ung jente til å kle av seg foran et web-kamera og sende ham bilder.

Vi kjente igjen navnet hans fra en sak som ble betydelig omtalt i både norsk og tyrkisk presse fem år tidligere. Da var mannen fosterfar for to norsktyrkiske gutter. Med barnevernets velsignelse hadde han og hans daværende samboer i mai 2006 reist på ferie til Antalya-området sammen med de ni og ti år gamle fosterbarna. Der havnet de i en rettsstrid med de biologiske foreldrene, som like før avreisen fikk rede på at sønnene deres skulle til farens hjemland.

De biologiske foreldrene gikk til tingretten i Manavgat, helt sør i Tyrkia, og fikk innvilget utreiseforbud for de to guttene. Barna fikk ikke lov til å forlate landet før omsorgsspørsmålet var avklart. Verken barna eller fosterforeldrene var til stede i retten da saken ble behandlet. De hadde gått i dekning på hemmelig sted, i frykt for at tyrkiske myndigheter skulle overta barna.

Flukten fra Tyrkia

Det skulle bli et langt Tyrkia-opphold for dem. Gjennom to nye rettsrunder opprettholdt domstolen i Manavgat utreiseforbudet, ikke minst fordi de tyrkiske dommerne var gjort kjent med at fosterfaren var politianmeldt for voldtekt av en ung jente i Norge. Det forelå også andre bekymringsmeldinger om den aktuelle mannens forhold til mindreårige jenter.

Barnevernet i Stavanger engasjerte seg tidlig sterkt i saken, og ansatte blant annet to norske advokater og en tyrkisk kollega på kommunens regning. Tilsynelatende jobbet disse for at saken skulle finne sin løsning i rettssystemet. En tyrkisk dommer hadde berammet en ny sak om omsorgen for de to guttene til 15. september.

Men i midten av august 2006 dukket plutselig fosterforeldrene og guttene opp hjemme i Stavanger igjen. På mystisk vis hadde de klart å ta seg ut av Tyrkia på tross av utreiseforbudet. Stavanger kommunes representanter benektet på det sterkeste at de hadde noe som helst med flukten å gjøre.

I 2006 døde saken hen som offentlig sak, ikke minst fordi fosterforeldrene selv påtok seg ansvaret for den lovstridige hjemreisen. Så dukket Skah-saken opp nesten fire år senere.

Historien fra Marokko trigget fosterfaren til å stå frem i et intervju med TV2. Det viste seg nemlig at tyrkiske myndigheter slett ikke hadde glemt flukten. I desember 2009 hadde fosterforeldrene vært nødt til å møte til rettslige avhør i Stavanger tingrett etter anmodning fra tyrkisk påtalemyndighet. Tyrkiske myndigheter hadde siktet begge etter flukten i august 2006, og jobbet fortsatt med saken. Fosterfaren fryktet at både han og den tidligere samboeren hans risikerte lange fengselsstraffer om de ble stilt for en domstol i Tyrkia. Det ville ikke være riktig, hevdet fosterfaren overfor TV2. I intervjuet påstod han nå at det var kommunen som hadde stått bak den mystiske flukten, og at de hadde fått bistand av en hemmelig hjelper. Kommunen nektet fortsatt for at de hadde noe med saken å gjøre.

I forbindelse med at vi ble kjent med siktelsen og rettssaken mot fosterfaren fra april i år, bestemte vi oss for å finne ut hva som egentlig hendte under flukten fra Tyrkia. At Stavanger-mannen barnevernet hadde satt så mye inn på å hjelpe, nå skulle i retten for å tilstå at han hadde vært i besittelse av barnepornografi og for å ha lurt en ung jente til å kle av seg på nettet, gjorde i hvert fall ikke saken mindre interessant. Barnevernet hadde under hele saken stått last og brast med fosterfaren da det ble rettet alvorlige overgrepsskyldninger mot 50-åringen.

Flukten fra Tyrkia

Sentrale problemstillinger

Denne saken startet som en sak om omsorgsovertakelse høsten 2002, da barnevernet grep inn overfor de to guttenes biologiske foreldre som følge av forhold i hjemmet. Vi valgte å fokusere på myndighetenes og hjelpernes roller, og ikke på bakgrunnen for saken.

*Hvordan hadde flukten funnet sted?

*Hadde Stavanger kommune hatt noe med flukten å gjøre? Og om så var tilfelle, hvor høyt opp var det klarert? Kjente politikerne til kommunens eventuelle rolle?

*Flukten var åpenbart et brudd på rettsavgjørelser i Tyrkia, men kunne også norsk lov være brutt?

*Fra tidligere omtale av saken var det klart at barnevernet hadde brukt mye ressurser på saken. Hvor mange offentlige kroner hadde gått med, og hva hadde de gått til?

*Visste utenriksdepartementet eller andre sentrale myndigheter noe om flukten? Hadde de sågar godkjent den?

*Fosterforeldrene hadde i intervjuer etter at de kom tilbake fortalt at de kom seg ut av Tyrkia fra Atatürk flyplass i Istanbul. Hvorfor tok de to fosterforeldrene med seg guttene på en 11 timer lang kjøretur fra skjulestedet i Kemer, i stedet for å prøve en flyplass mye nærmere?

*Hva hadde skjedd i Tyrkia?

*Og hvem var den hemmelige hjelperen fosterfaren hadde fortalt TV2 om?

Arbeidet frem mot publisering av første artikkel

Vi bestemte oss først for å jobbe med straffesaken mot fosterfaren i Stavanger som en vanlig nyhetssak. Det ga en mulighet til å opprette kontakt med fosterfaren. Han ville åpenbart være en sentral kilde, særlig siden ingen av oss hadde jobbet med denne saken tidligere. Mannen ønsket ikke omtale av de straffbare forholdene han hadde bestemt seg for å innrømme i retten, men vi fikk likevel åpnet en kommunikasjonskanal til ham.

Fosterforeldrene hadde i 2007, fem år etter at barna ble plassert hos dem, mistet omsorgen for barna etter at en psykiaterrapport, som ble bestilt etter Tyrkia-flukten, fant særlig fosterfaren uskikket til å ta seg av barna.

I forbindelse med nyhetsartikkelen om tiltalen, fikk vi også den første muligheten til å konfrontere kommunen for å høre om de hadde noe med Tyrkia-flukten å gjøre.

Flukten fra Tyrkia

-Det vil jeg ikke kommentere, og det vil jeg aldri gjøre. Jeg synes ikke allmenheten har noe med det å gjøre, svarte barnevernssjef Gunnar Toresen.

Den sikreste veien inn i denne saken ville være å bruke offentlighetsloven for å kreve innsyn. Det måtte åpenbart være dokumenter i saken som fortalte om kommunens rolle, om ikke annet så i hvert fall om kostnadene barnevernet hadde hatt under fosterforeldrenes 107 dager lange opphold i Tyrkia. Stavanger kommunes utgifter med saken var uansett ikke tidligere kjent. Kommunen hadde også i 2006 fortalt at de hadde store advokatutgifter i forbindelse med saken, og at de dekket bo- og leveutgifter for familien som befant seg i Tyrkia. I tillegg hadde barnevernet den siste halvannen måneden av det ufrivillige oppholdet også sendt medarbeidere til Antalya-regionen for å bistå fosterforeldrene. Kanskje ville det også ligge spor etter andre forhold i kommunens fakturaer?

Vi valgte likevel å forsøke å sette oss litt bedre inn i saken før vi varslet kommunen om vår interesse for temaet. Jo mer vi kunne om saken, jo lettere ville det dessuten være å sette eventuelle opplysninger i dokumenter i sammenheng. En annen faktor som spilte inn på beslutningen om å vente, var at en av oss på samme tid var involvert i et annet større prosjekt om menneskehandel. Der var vi avhengige av samarbeid med og bistand fra barnevernet i Stavanger.

De neste ukene kontaktet vi en rekke personer vi mente kunne ha kunnskap om saken. Blant annet kommuniserte vi med begge fosterforeldrene. Selv om fosterfaren var lite fornøyd med at vi hadde omtalt straffesaken mot ham, kom han med interessant informasjon. Det gjorde også hans tidligere samboer, fostermoren. Begge fortalte at alt rundt flukten var ordnet for dem av en privatetterforsker som jobbet på kommunens regning. De la heller ikke skjul på at de mente noen hadde tatt i mot penger for å slippe dem gjennom passkontrollen på Atatürk. Ingen av dem ville imidlertid si hvem den hemmelige hjelperen var. Det hadde de gitt sitt ord på at de aldri skulle nevne overfor utenforstående. I løpet av mai valgte imidlertid begge å avslutte samtalene med oss fordi de fant ut at de ikke ønsket mer omtale av saken.

I tillegg til kontakten med fosterforeldrene, søkte vi informasjon andre steder. Slik dukket også navnet til Ola Thune opp. I løpet av relativt kort tid i mai kom tre personer med opplysninger som tydet på at han var involvert. Navnet hans ble blant annet spilt inn fra politisk hold i Stavanger kommune, og vi forstod at det var flere folkevalgte som var nysgjerrige på hva som egentlig hadde funnet sted på sensommeren 2006. Det ble fortalt at det gikk rykter om at Thune var involvert, og at det blant annet hadde blitt diskutert å smugle barna ut med båt fra Izmir til en gresk øy. To av kildene trodde fortsatt at det var slik flukten egentlig hadde funnet sted.

En sentral kilde påstod også at kommunen hadde betalt ut et betydelig beløp til hjelperen, uten at personen ville konkretisere beløpet. Pengene skulle ha gått via den tidligere lederen av Advokatforeningen, Atle Helljesen.

Flere av opplysningene vi samlet inn antydte at Helljesen hadde spilt en sentral rolle i forbindelse med flukten. I august 2006 fremstod den erfarne juristen som fosterforeldrenes advokat i flere sammenhenger. Blant annet deltok han, sammen med kommunens representanter, på den første pressekonferansen familien holdt da de kom tilbake til Norge. Det var på denne pressekonferansen de to fortalte at det var de selv som hadde ansvaret for utreisen.

Flukten fra Tyrkia

Selv om ingen sa det direkte, pekte mange av opplysningene vi hentet inn de første ukene på at Atle Helljesen var hyret inn for å flytte den kontroversielle aksjonen ytterligere et ledd bort fra kommunen. Barnevernet i Stavanger hadde allerede i begynnelsen av mai 2006, like etter at de ble klar over at fosterfamilien satt fast i Tyrkia, engasjert et annet eksternt advokatkontor. Nils Geir Vestvik i Projure kjente allerede den aktuelle saken godt. Han hadde ført omsorgsovertakelsessaken for kommunen da den ble behandlet gjennom alle instanser i det norske rettssystemet. Vestvik hadde også fått med seg ytterligere en kollega fra sitt firma, partner Per Bergstad, for å få bistand til arbeidet opp mot norske myndigheter og for å få gjennomslag i domstolene i Tyrkia.

Men to eksterne advokater, samt en egen tyrkisk advokat, var altså ikke nok. På et eller annet tidspunkt sommeren 2006, ble også Atle Helljesen koblet inn. En kilde som åpenbart satt med kunnskap om saken fortalte at også Helljesens fakturaer ble betalt av kommunen. Hvorfor var det nødvendig?

Vi kontaktet både Helljesen og en annen person som skulle vise seg å ha en svært sentral rolle i det som skjedde fem år tidligere, daværende leder for Arbeidsutvalget i Stavanger kommune, Ap-politikeren Odd Kristian Reme. Ingen av dem var særlig meddelsomme. Reme ville ikke si noe, mens Helljesen hevdet at det var han, som på vegne av sine klienter fosterforeldrene, hadde leid inn den ukjente hjelperen. Han ville ikke bekrefte at dette var Ola Thune.

Vi snakket også med Stavangers mektigste politiker, ordfører Leif Johan Sevland. Noen kilder antydte at han kunne være informert om saken. Sevland hevdet at han ikke ble informert om saken før fosterfamilien var på vei hjem, og at han ikke visste hvem som hadde finansiert flukten.

Parallelt med disse samtalene, begynte vi å samle inn skriftlig dokumentasjon på saken. Vi skaffet til veie tidligere nyhetsartikler, rettslige dokumenter og dokumenter om omsorgssaken. I tillegg hentet vi inn opplysninger om personer vi mente kunne kaste lys over spørsmål vi ville ha svar på, fra blant annet Brønnøysund-registrene og Folkeregisteret. Vi undersøkte også all tilgjengelig informasjon for å kartlegge om Ola Thune kunne hatt mulighet for å gjennomføre et slikt oppdrag på det aktuelle tidspunktet. Det viste seg at han akkurat var ferdig med å spille inn fjernsynsserien "Savnet" for TVNorge.

Vi var også på nettet for å hente inn artikler fra tyrkiske medier om saken. I Tyrkia var alle involverte omtalt med fulle navn, slik at det var mulig å finne nyhetsmeldinger selv om vi ikke behersker språket. Ved hjelp av tyrkisktalende bekjente fikk vi en overflatisk oversettelse av flere av artiklene. I en artikkel i Zaman fra slutten av august 2006, like etter at fosterforeldrene hadde lyktes i å få med seg barna ut fra Atatürk flyplass, fant vi en svært interessant opplysning. Politiet i passkontrollen hevdet at årsaken til at de to barna kunne forlate Tyrkia på tross av utreiseforbudet, var at navnene deres var stavet på den europeiske måten i passene de brukte, og ikke med tyrkiske bokstaver. Anonyme politikilder sa til den tyrkiske avisen at de tvilte på om dette kunne være riktig.

I tillegg intervjuet vi personer med kunnskap om de påståtte overgrepene mot en ung jente, som hadde skapt så mye trøbbel for barnevernet i Tyrkia i 2006. Blant disse var de to advokatene til den biologiske familien. De hadde også fått skriftlig fra kommunens representanter at det offentlige ikke hadde noen rolle i flukten.

Flukten fra Tyrkia

Vi skaffet også til veie årsregnskapene for Stavanger barnevern både for 2006 og årene rundt, for å se om utgiftene til Tyrkia-saken var synlige. Av samme årsak gikk vi også gjennom Statistisk sentralbyrås Kostra-sider, som inneholder regnskapstall, nøkkeltall og produksjonstall for kommunale virksomheter. Det viste seg å være mye arbeid til liten nytte. Men vi så at barnevernet i 2006 hadde ekstraordinære utgifter og at de måtte be politikerne om mer penger.

24. mai sendte vi den første innsynbegjæringen til kommunen ved kommunaldirektør Per Haarr. Vi hadde mest tro på at vi ville finne bekreftelser på våre arbeidsteorier ved å følge pengebruken i saken. Derfor ba vi om innsyn i alle dokumenter som viste Stavanger kommunes utgifter i forbindelse med Tyrkia-turen. Ut fra den kunnskapen vi hadde opparbeidet oss gjennom samtaler og innhentede dokumenter, presiserte vi noen fakturaer vi var spesielt interesserte i. Dette gjaldt blant annet fakturaer knyttet til Atle Helljesens arbeid med Tyrkia-saken og "fakturaen for det som ble betalt til tredjeperson – via en av advokatene – for å få fosterfamilien ut av Tyrkia."

Kommunens første reaksjon var øredøvende taushet. Først 12 dager senere, om ettermiddagen fredag 3/6, mottok vi svar på innsynbegjæringen. I tilbakemeldingen fra kommunen lå ikke en eneste faktura. I stedet hadde ansatte i kommunen satt seg ned og regnet sammen pengebruken på noen punkter, slik at vi for eksempel fikk vite at Projure hadde fakturert kommunen en og en halv million kroner (+ moms) for sin bistand.

De hadde imidlertid ikke satt opp en oversikt over hvor mye penger som totalt var brukt.

I mailen fra kommunen ble det også benektet at de hadde utbetalt "noe honorar eller annet" til advokat Helljesen i denne saken. Kommunen avviste til slutt i sitt svar at de hadde "mottatt eller betalt noen faktura" for å hente inn en hjelper.

Dette er opplysninger som i løpet av de neste månedene raskt havnet i et underlig lys.

Det eneste dokumentet kommunen la ved svaret på vår innsynbegjæring, var den skriftlige redegjørelsen som barnevernsjef Gunnar Toresen, kommunaldirektør Bjørn Tungland for oppvekst- og levekår og rådmann Ole Hetland laget for politikerne i oktober 2006. Dokumentet hadde den gang blitt unntatt offentlighet, og skulle, selv om deler av det var sladdet, vise seg å bli svært interessant for oss.

Blant annet fremkom det der at de folkevalgte i formannskapet og kommunalstyret for levekår, dersom de opplysningene vi hadde samlet inn var riktige, kunne ha blitt ført bak lyset. I redegjørelsen heter det blant annet at "det var administrativ og politisk enighet om at kommunen ikke kunne stille seg bak en utreise i strid med rettslige kjennelser i Tyrkia."

I samme redegjørelse går også barnevernsjefen, kommunaldirektøren og rådmannen gjennom kommunens utgifter til saken. Der anslås kostnadene til tett oppunder to millioner kroner. Den største delen av utgiftene er angivelig honorarer til advokater. En av juristene kommunen har betalt for, er ifølge saksfremlegget advokat Atle Helljesen. I mailen kommunen sendte oss i forbindelse med innsynbegjæringen, gjør de oss imidlertid spesielt oppmerksomme på at det ikke medfører riktighet at kommunen har betalt Helljesens honorarer, da Helljesen var engasjert på eget initiativ av kommunens advokat Nils Geir Vestvik.

Flukten fra Tyrkia

Vi gjorde umiddelbart (mandag 6/6) kommunen skriftlig oppmerksom på at vi overhodet ikke hadde fått det innsynet vi hadde begjært, og ba om at vi ble gitt selvstendig innsyn i dokumentene. Vi spesifiserte at vi hadde liten tiltro til at Projure skulle ha engasjert en ny advokat fra et annet privat firma uten at det var klarert med kommunen, og understreket at vi ønsket innsyn i fakturaer som viser overføring av offentlige midler – via Projure - til advokat Atle Helljesen i dette sakskomplekset.

Igjen skulle det gå lang tid før vi fikk det vi ba om. Da vi etterlyste svar, fikk vi vite at det ”på grunn av flyttinger var et omfattende arbeid å finne dokumentene.”

Vi hadde på denne tiden i flere uker forsøkt å skaffe oss innsyn i rettsprosessen som hadde foranlediget at fosterfaren i begynnelsen av februar 2010 stod frem i TV2 og fortalte at det var kommunen som hadde stått bak flukten og at det fantes en mystisk hjelper. Tyrkiske myndigheter hadde åpenbart ikke glemt saken, siden de så sent som i 2009 hadde begjært de norske fosterforeldrene rettslig avhørt i Norge. Vi visste at fosterforeldrene hadde møtt opp i Stavanger tingrett i desember 2009, og at de hadde nektet å avgi forklaring.

I midten av juni klarte vi, via kilder, å få tilgang til dokumentene som lå til grunn for begjæringen. De viste at fosterforeldrene både var siktet for brudd på tyrkiske straffeprosessloven og straffeloven i Tyrkia i forbindelse med flukten. Det viktigste var likevel at vi gjennom dokumenter fikk bekreftet tyrkernes interesse for saken over mange år, samt at vi fikk tak i flere navn på personer og instanser i Tyrkia som hadde vært involvert i saken. De ville vi forsøke å kontakte på et passende tidspunkt.

Først om ettermiddagen den siste fredagen i juni, godt over en måned etter vår første henvendelse, fikk vi beskjed om at vi kunne komme og hente dokumentene vi hadde begjært innsyn i hos kommunen. Denne gang fikk vi med oss en omfattende mengde papirer tilbake til Aftenbladets redaksjon.

Vi skimleste noen av dokumentene med en gang, og oppdaget at her var det mange spor å arbeide videre med. Samme dag skulle imidlertid en av oss starte sommerferie, og vi bestemte oss for å vente med den grundige gjennomgangen til vi begge var tilbake på jobb.

Frem til dette tidspunktet hadde vi begge arbeidet med både vanlig nyhetsdekning og mer langvarige prosjekter ved siden av undersøkelsene mot Tyrkia-saken. Det ble ikke mindre travelt i august og september. En av oss hadde dessuten permisjon i hele september. Vi ble derfor nødt til å la den grundige gjennomgangen av dokumentene ligge helt frem til den første uken i oktober.

Dokumentene fra kommunen viste seg å inneholde en rekke oppsiktsvekkende opplysninger. Ikke minst lå det ved et skriv datert 8. august 2006 fra barnevernsjef Gunnar Toresen til en sentral medarbeider i Stavanger kommunes regnskapsavdeling. Der ber Toresen om at det umiddelbart må overføres en halv million kroner til kommunens advokat Nils Geir Vestvik. ”Årsaken til at det må gjøres på denne måten, er uforutsigbar utgiftssituasjon i nærmeste fremtid,” skriver Toresen. Han understreker at ”på grunn av sakens meget delikate karakter er det nødvendig at transaksjonen ikke gjøres kjent.” Brevet er da også unntatt offentlighet.

Ved å finstudere fakturaene som forelå i materialet fra kommunen, var det ikke lenger noen tvil om at kommunen hadde finansiert hendelsen i Tyrkia. Store deler av de 500 000 kronene barnevernsjefen hadde bedt om, hadde gått fra Vestvik til advokat Atle Helljesen, som også hadde

Flukten fra Tyrkia

sendt to fakturaer til Stavanger kommune. Den første av disse fakturaene viste at Helljesen tre dager før fosterfamilien startet flukten fra Tyrkia, hadde hatt et utlegg på 150 000 kroner.

På denne tiden hadde vi fått så mange muntlige tilbakemeldinger på at Ola Thune var involvert, at vi mente vi hadde bekreftelsen på at det var han som var den hemmelige hjelperen. I fakturaene fra Nils Geir Vestvik fant vi også henvisninger til to telefonsamtaler han hadde hatt med en person han betegnet som "OT".

I tillegg oppdaget vi en rekke interessante sammenhenger ved at vi føyde opplysningene vi fant i oversendelsen fra kommunen inn i en tidslinje sammen med andre opplysninger vi hadde samlet inn de siste månedene. Tidslinjen hadde vi begynt å lage allerede i begynnelsen av mai, og den vokste raskt utover våren.

Vi var nå i stand til å kartlegge bevegelsene til familien mens de var på flukt i Tyrkia, slik at vi kunne se dem i sammenheng med pengebevegelsene.

Vi så blant annet at nestlederen i barnevernet i Stavanger var i byen Kemer, der familien de siste månedene flukten hadde holdt seg skjult for tyrkiske myndigheter, da flukten skjedde. Hun hadde tatt ut et betydelig kontantbeløp fra en minibank i byen dagen før fosterforeldrene tok med seg guttene inn i en bil og kjørte i 11 timer fra skjulestedet til Istanbul.

Den første referansen vi mente å kunne knytte til Atle Helljesen, var så sent som 1. august 2006, bare to og en halv uke før fosterforeldrenes og guttenes flukt fra Tyrkia.

Vi fikk også tak i flybillettene for den siste delen av rømlingenes hjemreise. Det viste seg at de hadde reist fra Düsseldorf til København kl. 1010 den 18/8-2006. Med denne opplysningen kontaktet vi informasjonsheten på flyplassen i Düsseldorf for å be om en liste over alle fly som hadde ankommet fra Atatürk dette døgnet. Det viste seg at det bare var ett fly som passet: Onur Airs flight som landet i Tyskland klokken 08.24. Vi fant ikke den samme tjenesten på den tyrkiske flyplassen, men ut fra beregnet flytid visste vi nå at fosterforeldrene og de to guttene hadde forlatt Tyrkia ved 06-tiden den morgenen. De hadde altså med stor sannsynlighet gått gjennom passkontrollen midt på natten, natt til en lørdag, en av de roligste periodene på den normalt svært travle flyplassen.

Allerede på dette tidspunktet – tidlig i oktober hadde vi nok informasjon til at vi i realiteten kunne ha begynt å skrive om saken. Vi bestemte oss imidlertid for å vente. Selv om kommunen, til vår overraskelse, faktisk hadde lagt ved det oppsiktsvekkende skrivet fra Toresen til regnskapsavdelingen, var vår erfaring at administrasjonen fortsatt motarbeidet vårt arbeid. Dette viste seg ikke minst ved at det manglet flere dokumenter i forsendelsen. Ikke minst vedlegg og bilag som det ble vist til i fakturaer vi hadde fått, og som ut fra konteksten omhandler de mest kontroversielle forholdene i saken.

Vi valgte derfor å fremskaffe så mye informasjon som mulig før publisering, slik at vi var forberedt på alle de bortforklaringer vi antok ville komme. Dessuten visste vi fortsatt altfor lite om hvordan saken stod i Tyrkia.

7. oktober sendte vi en ny innsynbegjæring til Stavanger kommune der vi viste til våre tidligere henvendelser. Vi påpekte at vi åpenbart ikke hadde fått alle dokumentene vi hadde bedt om ved å vise til vedlegg og bilag som andre dokumenter fortalte om. Vi påpekte også at Atle Helljesen hadde

Flukten fra Tyrkia

fakturert kommunen for store beløp, uten at det fremgikk hva slags tjenester han egentlig hadde gjort for kommunen. Vi ba om innsyn i alle dokumenter om Helljesens engasjement for kommunen gjennom kontakten med Projure. Vi ba også om innsyn i to flybilletter og to visum til Tyrkia som kommunen hadde betalt for 11. og 12. august 2006.

Denne gang svarte kommunen raskt, men bare for å fortelle at de ville trenge resten av måneden på å finne frem dokumentene. Vi skrev med en gang tilbake for å gjøre oppmerksom på at vi reagerte sterkt på at kommunen nok en gang brøt forutsetningen i offentlighetsloven om å treffe avgjørelser om innsyn "uten ugrunna opphold." I denne sammenheng skal nevnes at vi hadde stor nytte av forslagene til klager som ligger ferdig utfylt på Norsk Presseforbunds nettsted, offentlighet.no. Vi erfarte flere ganger de følgende ukene at her finnes eksempler med lovhjemler og referanser til nærmest enhver tenkelig bruk av offentlighetsloven overfor offentlige myndigheter. Nettstedet har vært et utrolig nyttig redskap for vårt arbeid med denne saken.

Kommunen svarte en drøy uke senere at de beklaget tidsbruken, men at de trengte resten av måneden på å behandle vår forespørsel. Vi diskuterte dette svaret med våre kolleger i undersøkende avdeling Harald Birkevold og Ina Gundersen. En av dem ba oss om å be om at vi også fikk tilgang på journalisten angående denne saken. Dette er en oversikt over alle skriv i saken som kommunen etter offentlighetsloven er pålagt å lage. 20. oktober begjærte vi også innsyn i denne listen.

I løpet av oktober startet vi også arbeidet med å finne ut hvor saken stod i Tyrkia. Blant annet ringte vi biologisk mor i Tyrkia. Kvinnen, som snakker norsk, hadde lite kunnskap om hvordan det hadde gått med saken. Etter rettsprosessene i 2006 hadde ikke familien lenger hatt økonomi til å engasjere advokat.

Vi forsøkte å kontakte flere personer, men vi møtte språkveggen overalt. Det viste seg at ingen av de ansatte på de offentlige kontorene i Tyrkia som vi ringte, behersket engelsk. Heller ikke den tyrkiske advokaten som hadde bistått de biologiske foreldrene i 2006, var mulig å samtale med uten tolk.

11. oktober tilbrakte vi fire timer med en innleid tolk, og forsøkte å ringe rundt i Tyrkia. Det ga oss to erfaringer. For det første gjør regelverket i Tyrkia det vanskelig for journalister å hente ut offentlig informasjon. I hvert fall på telefon. Vi satt igjen med svært lite etter ringerunden. Den andre erfaringen var at kvaliteten på tolken er avgjørende for resultatet. Selv om vi ikke skjønner tyrkisk, opplevde vi at vår første tolk ikke fikk kjemi med noen av intervjuobjektene og at tolken hadde svært liten kunnskap om både samfunnsforhold og viktige begreper innenfor rettspleien. Begge deler førte nok til at våre henvendelser fremstod amatørmessige. Vi ble imidlertid enige med advokaten til de biologiske foreldrene om at vi kunne ringe ham opp igjen på et senere tidspunkt. Han inviterte oss også til et møte i Tyrkia. Han hadde ikke jobbet med saken siden 2006, men sa at han hadde dokumenter i saken fra denne tiden. Disse inneholdt også navnet på politimannen som hadde sluppet fosterforeldrene gjennom passkontrollen.

Vi visste imidlertid at vi måtte skaffe oss en ny tolk før vi på nytt tok kontakt.

Vi forsøkte også å kontakte tyrkiske kolleger som hadde jobbet med saken i 2006. Navnene fant vi i artiklene. Det var imidlertid vanskelig å finne noen som behersket engelsk. Da gikk vi til det tyrkiske journalistforbundet, der lederen anbefalte oss å kontakte forbundets advokat for råd om hvordan vi

Flukten fra Tyrkia

kunne få tak i opplysninger om hvordan saken stod i Tyrkia. Vi oppnådde kontakt med ham på telefonen, og forklarte vårt anliggende. Han ba oss sende en mail på engelsk, noe vi gjorde. Senere hørte vi ikke mer fra ham.

I siste halvdel av oktober dukket det opp en svært interessant og prinsipiell problemstilling. Vi bestemte oss for å presisere overfor kommunen at vår innsynbegjæring også gjaldt dokumenter produsert av Projure eller Atle Helljesens advokatfirma Legal til kommunen, selv om vi mente det hadde fremgått av innsynbegjæringene vi allerede hadde sendt. Vi visste nå at kommunen hadde brukt millionbeløp på eksterne jurister. Det ville selvsagt være umulig med tanke på krav om transparens og mulig ettergåelse om ikke de innleide firmaene hadde produsert noe skriftlig til kommunen. I forsendelsen vi hadde hentet hos kommunen før sommerferien, lå det ingen slike dokumenter. Svaret vi fikk fra kommunens informasjonsavdeling var urovekkende. Kommunen hadde ingen slike dokumenter, og de ville heller ikke hente dem inn fra de to advokatfirmaene. Det lovet ikke godt for innsynbegjæringen vi allerede hadde inne, selv om vi der hadde konkret bedt om vedlegg og bilag som var vist til i fakturaene.

Opplysningen fikk oss til å kontakte Norsk Presseforbunds jurist, Kristine Foss. Hun var ikke kjent med en problemstilling som at en kommune eller annen offentlig virksomhet tilsynelatende lagret kontroversielle dokumenter hos eksterne samarbeidspartnere. Foss var de neste ukene svært behjelpelig med å finne frem opplysninger vi kunne bruke i ytterligere begjæringer om innsyn.

Samtalen med Foss fikk oss 26/10 til å sende nok en innsynhenvendelse til kommunen med presisering om at vi også ville undersøke dokumenter fra eksterne.

Fem dager senere – den 31/10 – fikk vi svar fra kommunen om at de hadde besvart vår begjæring av 7. oktober. Vedlagt svaret lå tre fakturaer vi allerede hadde fått, og ingen av vedleggene og bilagene vi hadde bedt om. Det ble ikke oppgitt noen begrunnelse for at disse ble holdt tilbake.

Vi ringte igjen Kristine Foss i Presseforbundet, og hun anbefalte oss nå å klage kommunens behandling av våre begjæringer inn for Fylkesmannen. Foss hjalp oss også med å formulere et nytt skriv til kommunen om dette.

Mens vi jobber med klagen, får vi en ny mail fra kommunen. Nå hevdes det at årsaken til at vi ikke har fått noen av vedleggene og bilagene som det vises til i fakturaene fra advokatene i Projure og Helljesen, er at kommunen ikke har dem. Kommunen hevder de ikke har mottatt disse vedleggene. Det er heller ikke aktuelt å hente dem inn, forstår vi.

3. november sendte vi klageskrivet til kommunen og fylkesmannen.

I slutten av oktober hadde vi også begynt forberedelsene for å reise til Tyrkia. Vi hadde kontaktet et nytt tolkeselskap, og forklart spesifikt hvilke kvalifikasjoner vi ønsket tolken skulle ha, og denne gang fikk vi tilgang til en tolk som var virkelig dyktig. Ved hjelp av ham skaffet vi oss et godt utgangspunkt for møtet med den biologiske advokaten. Vi fikk også gjennomført flere samtaler med andre, og gjorde også en avtale om å treffe en representant fra påtalemyndigheten mens vi var der. I tillegg hadde det underveis i vårt arbeid også dukket opp andre navn og adresser vi ville oppsøke.

I tillegg kontaktet vi for første gang den tyrkiske ambassaden for å diskutere saken med dem. Etter en samtale med en medarbeider, som ikke ville opplyse sin identitet, ble vi enige om å sende

Flukten fra Tyrkia

henvendelsen på mail. Dette skjedde 11. november. Det skulle gå svært lang tid til vi hørte fra den tyrkiske ambassaden igjen, på tross av flere purringer både på telefon og via mail.

Vi hadde i løpet av november flere samtaler med personer i Tyrkia, og vi ble også ytterligere kjent med rettssystemet i landet. Det viste seg at offentligheten har liten tilgang til rettsdokumenter. Heller ikke rettsavgjørelser har vi tilgang til. Det har derimot partene. Advokaten til de biologiske foreldrene, som ikke bor i Manavgat (byen der rettsprosessene i saken foregikk i 2006), tilbød seg å være med oss til tinghuset dersom vi dekket hans reise og opphold.

Vi tok problemstillingen opp med ledelsen i Stavanger Aftenblad, og ble enige om at dette ikke utgjorde noe etisk problem. I tillegg gjorde vår gode erfaring med tolken vi nå hadde brukt ved flere anledninger at vi ba om å få ta ham med oss fra Stavanger til Tyrkia på Aftenbladets regning. Ledelsen hadde så stor tro på prosjektet vi var i gang med, at de var villige til å bruke betydelige ressurser på å få det i havn.

Vi hadde på dette tidspunkt bestemt oss for å publisere sakene om flukten fra Tyrkia før årsskiftet. Det innebar at vi måtte reise til Tyrkia senest den første uken i desember, og vi begynte å planlegge for dette. I løpet av november ble det dessuten sendt tre nye innsynbegjæringer til Stavanger kommune. Nå ba vi konkret om innsyn i absolutt alle dokumenter som hadde med Tyrkia-saken å gjøre. Vi hadde fortsatt heller ikke fått noen journalliste, slik kommunen er pålagt å føre. Vi hadde ikke engang fått noen begrunnelse for at vi ikke hadde fått en slik liste.

I tillegg begjærte vi innsyn hos utenriksdepartementet etter et dokument som viste kontakten mellom norske og tyrkiske myndigheter. Underlig nok fikk vi tilgang til et svært sladdet dokument fra UD, mens vi fikk det i sin helhet fra Stavanger kommune. Lokale myndigheter var tilsynelatende mest opptatt av å holde sin rolle i flukten skjult, og ikke så bekymret for forholdet til andre lands myndigheter.

Da vi dro til Tyrkia tidlig i desember, hadde vi fortsatt ikke fått svar fra fylkesmannen på vår klage om Stavanger kommunes behandling av våre innsynbegjæringer.

Før reisen, hadde vi i flere måneder forsøkt å få tak i informasjon og kommentarer fra Tyrkia – nærmest uten å komme noen vei. Derfor var vi svært usikre på hva vi kunne oppnå ved å reise dit, men det skulle vise seg at frykten for et mislykket opphold var ubegrunnet. I løpet av en knapp uke møtte vi flere interessante personer som hadde nye opplysninger om saken. Det viktigste var likevel at vi klarte å skaffe oss tilgang til flere hundre dokumenter om saken. Slik ble vi blant annet kjent med at de norske fosterforeldrene så sent som sommeren 2011 faktisk var dømt til fengsel for å ha smuglet barna ut av Tyrkia. I tillegg viste det seg at flukten hadde utløst fire forskjellige krav om granskning av hendelsen på flyplassen i Atatürk, blant annet fra det tyrkiske innenriksministeriet. Myndighetene reagerte sterkt på at en tjenestemann hadde sluppet følget fra Stavanger gjennom passkontrollen. Dokumentene viste at det to ganger bare i løpet av de siste årene før flukten var sendt ut rundskriv fra myndighetene om at politiet var pålagt å sjekke både europeisk og tyrkisk skrivemåte når reisende benyttet utenlandske pass. Mistenksomheten om at noe galt var fatt ble ikke mindre av at fosterforeldrene allerede dagen etter at utreiseforbudet ble ilagt (6/5-2006) hadde forsøkt å smugle guttene med seg ut fra flyplassen i Antalya, men blitt stoppet på grunn av den rettslige kjennelsen. Dokumentene vi fikk tilgang til, avslørte at politimannen først ble frifunnet langt ut i 2007, og da som følge av bevisets stilling.

Flukten fra Tyrkia

Da vi kom tilbake igjen begynte vi å planlegge for publisering. Vi laget en plan for rekkefølgen for artiklene, der vi ville begynne med å fortelle at de norske fosterforeldrene var dømt til fengsel i Tyrkia for barnesmuglingen. Det ville gi oss en anledning til å sette leserne inn i saken før vi kom med avsløringene om kommunens og Ola Thunes roller. Det ble også bestemt at leder av undersøkende avdeling, Harald Birkevold, skulle skrive kommentarer for å gjøre en komplisert og noen år gammel sak lettere forståelig for leserne.

På dette tidspunkt ble også en egen designer koblet på prosjektet for å begynne å planlegge og tegne ut sider. Også nettredaksjonen ble involvert for å lage en minidokumentar av de levende bildene vår fotograf Jarle Aasland hadde tatt under oppholdet i Tyrkia, og for å lage en interaktiv tidslinje som kunne følge saken på nett.

For oss var det viktigste konfrontasjonene. Det var mange vi ville prate med, men den viktigste å få i tale, var barnevernsjef Gunnar Toresen. Da vi ringte ham for å avtale et intervju, fortalte han at han hadde ventet lenge på at vi skulle ta kontakt. Han gikk med på å stille til intervju et par dager senere, men ville ha med seg sin nestkommanderende Sigrun Madland. Toresen innledet møtet med å si at han var overrasket over at vi viste så stor interesse for saken, fordi alt var kjent. Vi stilte til møtet med to av de fire ringpermene med dokumentene som vi hadde samlet inn siden vi startet arbeidet med saken syv måneder tidligere. Vi fortalte ham at vi gjerne ville at han skulle fortelle hva han husket om saken før vi begynte å stille spørsmål fra dokumentene vi hadde samlet inn.

I løpet av det drøyt to timer lange intervjuet kom barnevernsjefen med svært mange innrømmelser, blant annet at det var han som på eget initiativ hadde bevilget en halv million offentlige kroner til flukten. Dette hadde han gjort på dagen, etter bare en kort betenkningstid, etter at kommunens advokat Nils Geir Vestvik 7. august 2006 under et møte på barnevernsjefens kontor hadde fortalt ham om hva som var på gang. Det eneste Toresen konsekvent nektet å svare på, var om det var Ola Thune som skulle få pengene. Han ville ikke vise til noen hjemmel for å ikke bekrefte hvem som hadde mottatt så mange offentlige kroner, bare at han "hadde gitt sitt ord". Intervjuet ble tatt opp på bånd, etter forhåndsavtale med barnevernsjefen. Vi var overrasket over at Toresen selv la kortene på bordet, og antar at årsaken må være at han var kjent med at vi hadde forberedt oss til dette intervjuet siden april.

Også daværende kommunaldirektør Bjørn Tunglund, som i 2006 var Gunnar Toresens nærmeste sjef, forklarte seg på en helt annen måte da vi kontaktet ham for et konfrontasjonsintervju enn han hadde gjort i mediene etter flukten i 2006 og da vi snakket med ham våren 2011. Han bekreftet mange elementer i Toresens forklaring, og kom også med nye interessante detaljer. Blant annet fortalte han om et møte på ordførerens kontor dagen før fosterforeldrene og guttene gikk om bord i flyet til Düsseldorf. Han var helt sikker på at ordfører Sevland hadde vært der for å diskutere flukten, sammen med Ap-politikeren Kian Reme og rådmannen. Han husket ikke helt om andre politikere også var der, men kunne ikke utelukke dette. Under møtet hadde det vært steile fronter fordi det var uenighet om flukten burde stanses.

Verken Toresen eller Tunglund kunne utelukke at pengene fra Stavanger kommune var blitt benyttet til bestiktelser, slik forhold i saken kunne tyde på.

I tillegg til at barnevernsjefen hadde igangsatt en operasjon på egen hånd, viste det seg at hans nærmeste sjef Tunglund og rådmann Ole Hetland hadde vært med på å formulere et saksfremlegg

Flukten fra Tyrkia

for politikerne i formannskapet og i arbeidsutvalget som var rensket for de kontroversielle opplysningene. Dette visste daværende ordfører Leif Johan Sevland og lederen av arbeidsutvalget for kommunalstyret for levekår, Odd Kristian Reme, mens det var ukjent i hvert fall for de fleste andre av de folkevalgte.

Vi gjorde også andre konfrontasjonsintervjuer, blant annet med Ola Thune. Han var ikke fornøyd med igjen å bli knyttet til en omstridt barneflukt fra et annet land. Den kjente privatetterforskeren ble også trukket inn i Skah-saken sommeren 2009.

Vi publiserer

Vi fulgte publiseringsplanen, og startet med nyheten om dommen mot fosterforeldrene. Dagen etter fulgte vi opp med avsløringen om at det var Stavanger kommune som stod bak den ulovlige aksjonen. Saken vakte svært stor oppsikt lokalt, men til vår overraskelse var det ingen nasjonale medier som tok saken. Samme dag som denne artikkelen stod, ringte vi også arbeiderpartipolitikerens Reme. Han hadde en solid overraskelse til oss. I tillegg til å påta seg et stort ansvar for at aksjonen ble satt i gang og bekrefte møtet på ordførerens kontor, fortalte han at det var daværende statssekretær i Utenriksdepartementet, Raymond Johansen, som hadde lansert idéen om å be Ola Thune om hjelp.

Opplysningen fra Reme, som i 11 år satt i Arbeiderpartiets sentralstyre, var mildest talt oppsiktsvekkende. Ikke bare fordi det var den første åpne bekreftelsen fra en av de sentrale medvirkerne i kommunen på at det var Ola Thune som var den hemmelige hjelperen, noe vi hadde planlagt å offentliggjøre i neste dags avis, men mest fordi det angivelige innspillet fra statssekretæren var stikk i strid med de offisielle ordrene fra UD til kommunen. Blant dokumentene vi hadde fått tilgang til de siste månedene, var også kommunikasjonen mellom UD og kommunen. I juli 2006 var de skriftlige rådene fra departementet krystallklare: Nå var det ikke annet å gjøre enn å la rettsprosessene i Tyrkia gå sin gang. Norske myndigheter kunne ikke gjøre noe mer.

Da vi konfronterte Raymond Johansen, nå generalsekretær i Arbeiderpartiet, med Remes påstand, kunne han ikke avvise at han hadde kommet med en slik uttalelse. Han husket det ikke, hevdet han, men om han hadde sagt noe slikt, så måtte det være som et privat hjertesukk.

Vi undret oss over hva som kunne være Remes motiv for å trekke Johansen inn i saken, og fant bare en forklaring: Sentralmyndighetene burde være forsiktige med å kreve en full granskning av saken, for her var det flere som hadde noe å skjule.

Neste dag publiserte vi artikkelen om Thunes rolle. Heller ikke dette fikk riksmidlene til å gå inn i saken. Nasjonalt ble det til vår overraskelse heller ikke oppmerksomhet rundt det påståtte rådet til statssekretær Johansen om å benytte en privatetterforsker til å smugle to barn med tyrkisk statsborgerskap ut av et annet land.

Vi har mottatt noen tips etter at vi publiserte saken. Et av dem fortalte at Stavanger kommune ikke bare hadde sendt barnevernsarbeidere til Tyrkia sommeren 2006. Det ble også sendt barn fra Stavanger for å være lekekamerater for guttene. En av dem var angivelig en jente som senere ble

Flukten fra Tyrkia

lurt til å kle av seg på nettet av fosterfaren. Da vi sjekket opplysningene, viste dette seg å stemme. Hun var hovedfornærmede i straffesaken mot fosterfaren i Stavanger tingrett i april 2011.

Senere er det også bekreftet at det var kommunens advokat Nils Geir Vestvik som tok kontakt med Ola Thune, og som fikk satt i gang prosessen som førte til at flukten ble finansiert. Selve tilretteleggingen ble gjort av Ola Thune i Tyrkia, og Atle Helljesen ble koblet inn for å være hans kontaktperson.

Aftenbladets avsløringer har vakt stor oppsikt lokalt, og vi regner med at arbeidet med saken fortsatt vil pågå i flere måneder.

Også den tyrkiske ambassaden bekrefter at de følger saken nøye, og at de har oversatt våre artikler og sendt dem til myndighetene i Ankara.

I skrivende stund har vi innhentet informasjon muntlig fra nærmere hundre kilder, siden arbeidet startet. Vi har også hentet inn norske og tyrkiske dokumenter, samt nyhetsartikler, som fyller fire store permer.

Spesielle erfaringer:

*Vi klarte å trenge inn i en sak som har vært hermetisk lukket i over fem år takket være svært grundige forberedelser. Da vi gjennomførte konfrontasjonsintervjuene, visste de ansvarlige at vi satt på store mengder dokumentasjon. Dette på tross av at kommunen, også de i den nåværende administrasjonen som ikke var involvert i 2006, bevisst har forsøkt å gjøre gravejobben vanskelig for oss. I tillegg til å bruke svært lang tid på å besvare henvendelsene, er en rekke dokumenter blitt holdt tilbake – etter vår mening åpenbart i strid med offentlighetsloven. Ved å være utholdende skaffet vi oss så mye informasjon at kommuneledelsen visste at de måtte innrømme at det var de som ved å finansiere prosjektet, satte i gang en ulovlig aksjon på et annet lands territorium. Vi systematiserte opplysningene ved kontinuerlig å mate dem inn i en tidslinje, som etter hvert ble svært omfattende. Tidslinjen var også et viktig hjelpemiddel i selve utskrivningsprosessen.

*Det er i skrivende stund to og en halv måned siden vi ba fylkesmannen avgjøre om vi har rett til innsyn i dokumenter om denne saken som befinner seg hos advokatfirmaene som er blitt lønnet av kommunen. Noen av dokumentene er åpenbart sendt til kommunen, da de er referert til som vedlegg i fakturaer sendt til kommunen. Kommunen påberoper seg likevel at de ikke har dem. I tillegg har kommunen betalt millionbeløp til advokatfirmaene i denne saken, og så langt har vi på tross av snart ti innsynbegjæringer, med både spesielt og generelt innhold, fortsatt ikke mottatt mer enn noen ytterst få skriftlige dokumenter fra firmaene – utover fakturaer. Ikke minst er vi interessert i skriftlig dokumentasjon som angår selve flukten. Kommunen overførte en halv million kroner til Ola Thune for å få gjennomført den ulovlige flukten. Ikke i noe dokument vi har fått fra kommunen er Thunes navn nevnt. Disse dokumentene er tilsynelatende kun lagret hos de eksterne advokatene. Norsk Presseforbunds jurist Kristine Foss har ikke hørt om lignende praksis noen gang. Etter vår oppfatning sier det seg selv at dette er i strid med offentlighetlovens intensjon. Kommunens uholdbare håndtering av denne saken fremkommer også av det faktum at det aldri er laget noen journalliste med oversikt over dokumentene i saken. Dermed finnes det ingen mulighet til å ettergå hvilke dokumenter som finnes om hva et betydelig offentlig beløp er benyttet til. Fylkesmannen har fortsatt ikke behandlet vår klage. Vi anser dette som et så viktig prinsipielt spørsmål at vi kommer til

Flukten fra Tyrkia

å bringe saken inn for Sivilombudsmannen om vi ikke får medhold. Det sier seg selv at vi ikke kan akseptere en praksis der offentlige myndigheter lagrer kontroversielle dokumenter hos eksterne, private aktører for å unndra innsyn.

*Stavanger er en relativt liten by, og kontaktpunktene mellom personer i maktposisjoner er mange. Vi fryktet at dette ville føre til at avsløringene ble forsøkt bagatellisert. Dette har også til en viss grad skjedd. Vi hadde derfor håpet at nasjonale medier ville ta tak i saken, og løfte den opp på et nivå der en ekstern granskning ville bli nødt til å presse seg frem. Til vår store overraskelse har saken knapt fått omtale i nasjonale medier. Man kan bare tenke seg omtalen dersom det var barnevernsjefen i Oslo som hadde blitt avslørt for å ha bedt Ola Thune gjennomføre en ulovlig aksjon på et annet lands territorium, og at administrasjonen og noen få toppolitikere hadde ført resten av de folkevalgte bak lyset ved å unnlate å fortelle om det. En av oss var med på avsløringen av Skah-saken i VG. Den saken var førstesidestoff og toppinnslag i nyhetssendinger i de fleste store medier, på tross av at det var en privat finansiert aksjon. Her er det brukt offentlige midler, og ingen kan utelukke at offentlige tjenestemenn er bestukket med norske skattekroner. De siste årene har både VG og Dagbladet lagt ned sine kontorer i Stavanger. Vi mener den manglende omtalen av denne saken er et godt eksempel på at riksmidlene for tiden ikke har fokus på å dekke viktige forhold i distriktene som krever mer innsats enn rene hendelsesnyheter. Det er bekymringsfullt.

Med nasjonalt trykk på saken er det liten tvil om at kommunen hadde vært tvunget til å ta raskere grep enn det som har skjedd til nå. Nå virker det som om selv dagens administrative og politiske ledelse forsøker å glatte over. Det fremkommer for eksempel ved at rådmann Inger Østensjø sladdet barnevernsjef Toresens innrømmelse av forholdene da hun 6. januar i år offentliggjorde et notat fra Toresen datert 21. august 2006. I den sladdede delen innrømmer Toresen at han bevilget en halv million kroner til flukten fordi han fryktet at den øvrige administrative og politiske ledelsen ikke hadde "mot" nok til å være med om han tok det opp med dem. Østensjø hadde ikke oppgitt noen begrunnelse for sladdingen, og ønsket heller ikke å vise til hvilken paragraf hun brukte for å sladde. Opplysningene hun forsøkte å hemmeligholde, kan ikke ha hatt noen annen funksjon enn å beskytte barnevernsjefen.

Konsekvenser

Saken er fortsatt i en tidlig fase, og i skrivende er det derfor usikkert hva konsekvensene blir. Men her er en foreløpig redegjørelse.

**Både Utenriksdepartementet og Barne-, likestillings-, og inkluderingsdepartementet har krevd svar fra kommunen om hva som hendte under flukten. Helsetilsynet, som er BLDs tilsynsorgan, har bedt fylkesmannen i Rogaland om å fremskaffe en redegjørelse fra kommunen. Kommunen offentliggjorde fredag 6. januar sine svar. Der bekreftes hendelsesforløpet Aftenbladet har avslørt. Verken UD eller BLD har foreløpig trukket noen konklusjoner på hva svarene kommunen vil føre til.

**Politiet vurderer i skrivende stund om de skal starte korrupsjonsetterforskning mot kommunen etter Aftenbladets avsløringer.

**Politikerne har bedt rådmannen redegjøre for Tyrkia-saken på første møte i formannskapet i januar. Flere politikere har tatt til orde for at saken bør granskes av eksterne. Ordfører Christine

Flukten fra Tyrkia

Sagen Helgø har bedt kommunens eget kontrollutvalg vurdere en grundigere gjennomgang av saken. Sistnevnte organ åpner ifølge sakspapirene for å undersøke hele barneverntjenesten i Stavanger, etter som det den siste tiden også har dukket opp en kinkig sak med forbindelser til India.

**Tyrkiske myndigheter følger saken nøye fra ambassaden, som har oversatt våre artikler til tyrkisk og videresendt dem til Ankara. Det er fortsatt uklart hvilken reaksjon som kommer derfra.

Stavanger 12/1-2011

Jone Østebø og Hans Petter Aass